

07.08.2025

Asiakasmaksun alentaminen ja perimättä jättäminen

Sisällys

1. Asiakasmaksun alentamisen ja perimättä jättämisen hakeminen.....	3
1.1 Asiakasmaksun alentamisen ja perimättä jättämisen hakeminen.....	5
1.2 Päätöksenteko.....	6
2. Alennuslaskelman tekeminen.....	6
2.1 Huomioitavat tulot ja menot.....	6
2.2 Varallisuuden huomioiminen.....	8
2.3 Asiakasmaksun alennuksen laskeminen.....	8

1. Asiakasmaksun alentaminen ja perimättä jättäminen

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista perittävistä asiakasmaksuista määrätään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetussa laissa (734/1992) ja asetuksessa (912/1992). Asiakasmaksun alentamisesta ja perimättä jättämisestä säädetään asiakasmaksulain 11 §:ssä, jonka mukaan sosiaalihuollon palveluista määrätty maksu ja terveydenhuollon palveluista henkilön maksukyvyn mukaan määrätty maksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa henkilön tai hänen perheensä toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden täyttämistä. Maksun alentamisen ja perimättä jättämisen on oltava ensisijaista toimeentulosta annetussa laissa (1412/1997) tarkoitettuun toimeentulotukeen nähden.

Palvelut tuottava hyvinvointialue voi päättää, että

1. muitakin kuin 1. momentissa tarkoitettuja maksuja voidaan jättää perimättä tai alentaa 1 momentissa tarkoitetuilla perusteilla; tai
2. maksuja voidaan alentaa tai jättää perimättä, jos siihen on syytä huollolliset näkökohdat huomioon ottaen.

Maksujen alentaminen ja perimättä jättäminen koskee sosiaalihuollon maksuja sekä terveydenhuollon tulosidonnaisia maksuja. Maksun alentaminen ja perimättä jättäminen ei koske terveydenhuollon tasamaksuja. Varsinais- Suomen hyvinvointialue (myöhemmin Varha) ei ole tehnyt päätöstä siitä, että maksamatta olevia terveydenhuollon tasamaksuja alennettaisiin tai jätettäisiin perimättä sillä perusteella, että maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista, eikä huollollisista syistä.

Asiakasmaksun alentamista ja perimättä jättämistä voi hakea alla olevan taulukon esimerkkien mukaisesti sosiaalihuollon maksuihin sekä terveydenhuollon tulosidonnaisiin maksuihin.

	Voidaanko alentaa tai jättää perimättä?
Säännölliset kotona annettavat palvelut (kotihoito, lapsiperheiden kotipalvelu)	Kyllä
Pitkäaikaiset asumispalvelut (pitkäaikainen ympärivuorokautinen palveluasuminen, pitkäaikainen perhehoito, pitkäaikainen laitoshoido)	Kyllä
Tilapäiset kotona annettavat palvelut (kotipalvelu, lapsiperheiden kotipalvelu)	Kyllä
Tukipalvelut (siivous-, ateria-, saunotus- / kylvetyspalvelut)	Kyllä
Lyhytaikaiset asumispalvelut	Kyllä
Lyhytaikainen sosiaalihuollon laitoshoido (tasamaksu)	Kyllä
Lyhytaikainen perhehoito (tasamaksu)	Kyllä
Terveydenhuollon tasasuuruiset maksut (esim. poliklinikkamaksut, suun terveydenhuollon maksut, tilapäinen kotisairaanhoido tai kotisairaalahoido, sarjahoitomaksut, kuten fysioterapia)	Ei
Lyhytaikainen terveydenhuollon (sairaanhoidon) laitoshoido ja sairaalahoido	Ei

Asiakas voi tarvittaessa pyytää lisätietoja Varhan asiakasmaksuyksiköstä numerosta: 02 313 1141 (ma-to klo 9:00 - 11:00, linja 3).

1.1 Asiaksmaksun alentamisen ja perimättä jättämisen hakeminen

Maksujen alentamista ja perimättä jättämistä koskevan valmistelun perustana on asiakkaan, hänen huoltajansa, edustajansa tai edunvalvojansa hakemus. Hakemus voi olla vapaamuotoinen tai asiakas voi käyttää hyvinvointialueen omaa hakemuspohjaa, jonka saa tulostettua osoitteesta Varha.fi. Hakemuslomakkeen saa myös asiakasmaksuysiköstä (02 313 1141).

Hakemuksessa tulee mainita, mille ajalle tai mistä lähtien maksun alennusta tai vapautusta haetaan, millä perusteilla (tulot/menot) ja mitä palvelua hakemus koskee. Hakemuksessa tulee myös perustella, millä tavoin asiakasmaksu vaarantaa asiakkaan tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai elatusvelvollisuuden toteuttamista.

Hakemuksen liitteeksi tulee toimittaa hakijan ja hänen puolisonsa (myös avopuolison):

- viimeksi vahvistettu verotuspäätös (jos ei ole jo toimitettu palvelumaksun tuloseselvitystä varten)
- kuluvan vuoden esitäytetty veroilmoitus erittelyosineen (jos ei ole jo toimitettu palvelumaksun tuloseselvitystä varten)
- tulo- ja menotositteet, joihin hakemuksessa vedotaan
- asiakkaan ja mahdollisen puolison kaikkien pankkitilien tiliotteet tapahtumatietoineen kolmen kuukauden ajalta ennen hakemuksen jättöpäivää
- mahdollinen toimeentulotukipäätös
- velkajärjestelyssä olevalta kopio maksuohjelmasta
- muut selvitykset ja asiakirjat, joihin hakemuksessa vedotaan

Pyydämme täyttämään allekirjoitetun hakemuksen mahdollisimman tarkasti ja sisällyttämään hakemukseen kaikki tarvittavat liitteet. Puutteellinen hakemus hidastaa asian käsittelyä ja hakemus tarvittaessa palautetaan tai se voi johtaa kielteiseen päätökseen. Allekirjoitettu hakemus tulee palauttaa asiakasmaksuysikköön osoitteella:

Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Kirjaamo
PL 52
20521 Turku

Asiakkaan ja hänen laillisen edustajansa on annettava viranomaiselle kaikki ne tiedot, joita viranomaisen tarvitsee maksun alentamisen tai poistamisen tarpeen arvioimiseksi (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000 20§).

Varaton kuolinpesä; Mikäli asiakkaalla on hyvinvointialueen maksamattomia laskuja kuollessaan ja kuolinpesä todetaan varattomaksi, voi pesänilmoittaja toimittaa perukirjan Varhan kirjaamoon ja pyytää laskujen mitätöimistä kuolinpesän varattomuuteen perustuen. Kuolinpesälle toimitetaan kirjallinen päätös asiaan.

1.2 Päätöksenteko

Asiakasmaksun alentamisesta tai kokonaan perimättä jättämisestä päättää Varhan delegointipäätöksen mukaan asiakasmaksuyksikön henkilökunta. Asiakasmaksun alentamista tai perimättä jättämistä koskeva arviointi tehdään yksilöllisesti asiakkaan ja perheen kokonaistaloudellisen tilanteen arvioinnin pohjalta.

Maksu voidaan muuttaa pääsääntöisesti hakemiskuukauden alusta lukien tai tapauskohtaisesti takautuvasti enintään kuuden (6) kuukauden ajalta, jos todetaan, että maksun muuttaminen on välttämätöntä. Maksun alentamista koskeva päätös voi olla kertaluonteinen, määräaikainen tai toistaiseksi voimassa oleva (kuitenkin enintään 12 kk) asiakkaan kokonaistilanne huomioiden.

Mikäli asiakkaan tai perheen palveluntarve muuttuu tai kokonaistaloudellisessa tilanteessa tapahtuu muutoksia päätöksen voimassaoloaikana, siitä tulee ilmoittaa Varhan asiakasmaksuyksikköön. Varhalla on oikeus periä asiakasmaksut takautuvasti, mikäli maksun määrittämisestä koskeva päätös on perustunut asiakkaan tai hänen edustajansa antamiin virheellisiin tietoihin. Maksu oikaistaan takautuvasti enintään vuoden ajalta (Asiakasmaksulaki 10j §).

Asiakkaalle annetaan kirjallinen päätös maksun alentamiseen tai perimättä jättämiseen tehtyyn hakemukseen (myös kielteinen päätös). Päätöksen mukana on aina oikaisuvaatimusohje.

2. Alennuslaskelman tekeminen

2.1. Huomioitavat tulot ja menot

Asiakasmaksun alentamista ja perimättä jättämistä koskevan päätöksen pohjaksi laaditaan aina asiakasmaksun alennuslaskelma, josta ilmenee asiakkaan maksukyky.

Huomioitavat nettotulot

- palkka- yrittäjä-, ja eläketulot
- Kelan tai vakuutusyhtiöiden maksamat etuudet (esim. sairauspäiväraha, vanhempainetuudet, työttömyysetuudet, asumistuki, hoitotuki)
- pääomatulot
- korko- ja osinkotulot
- kaikkien lasten lapsilisät ja eläkkeet
- kaikkien lasten elatustuet / elatusavut
- omaishoidon tuki

Huomioitavat menot

Asiakasmaksun alentamisen tai perimättä jättämisen hakemuksen liitteeksi tulee toimittaa tositteet menoista.

- vuokra / hoitovastike
- lämmityskulut (esim. sähkö tai öljylämmitys)
- kiinteistövero

- vesimaksu
- mahdolliset muut pakolliset kiinteistökulut (esim. nuohous, jätemaksu, tiemaksu)
- asuntolainan korot
- opintolainan korot
- auton ostoon liittyvät korot, jos auton hankintaan on myönnetty tukea vammaispalvelulain perusteella
- kotihoidon tukipalvelumaksut ja päivätoimintamaksu, jotka liittyvät asiakkaan kotihoidon asiakkuuteen (ateria- ja kauppapalvelujen kuljetuskustannukset, saunapalvelu ja turvapuhelin)
- yksityinen turvapuhelinmaksu (kuukausivuokra tms), joka ei liity asiakkaan kotihoidon asiakkuuteen
- elatusapu
- ulosmittaus
 - Liitteeksi tulee toimittaa ulosottoviraston ulosottopäätös, koonti velallisen ulosottoasioista. Liitteestä tulee ilmetä ulosmitattava summa, mistä tulosta se ulosmitataan, ulosoton alkamis- ja loppumispäivä. Jos ulosmittauksen päättymispäivää ei ole tiedossa, asiakas tai hänen asioidensa hoitaja on velvollinen ilmoittamaan siitä viipymättä Varhan asiakasmaksuysikköön, kun asiakas tai hänen asioidensa hoitaja on saanut tietää ulosmittauksen päättymispäivän.
- yksityisen henkilön velkajärjestely
 - Liitteeksi kopio käräjäoikeuden päätöksestä ja/tai maksuohjelma mikäli käräjäoikeuden päätöksestä ei ilmene maksun suuruutta
- kotivakuutus (ns. peruskotivakuutus) omassa asumiskäytössä olevaan asuntoon
- mahdollinen muu pakollinen asuinkiinteistön vakuutus omassa asumiskäytössä olevaan kiinteistöön
- pitkäaikaiset reseptilääkkeet (määrätty 3 kuukaudeksi tai yli) mikäli lääkekustannuksia ei ole huomioitu asiakasmaksua määrätessä:
 - Liitteeksi asiakkaan tulee esittää reseptit ja kuitit pitkäaikaisista lääkkeistä. Lääkekustannuksia huomioidaan enintään vuotuisen lääkekaton verran

Menot, joita ei huomioida

- käsikauppalääkkeet
- terveydenhuoltomenot (maksukatto)
- hieronta ja muut vastaavat palvelut
- asiakkaan erityistarpeista johtuvat vaatemenot tai hoitotarvikkeet, jotka korvataan muun lain nojalla tai jotka eivät ole terveydentilan tai sairauden hoidon kannalta välttämättömiä
- harrastemenot
- vakuutusmaksut (poikkeuksena pakolliset asuinkiinteistön vakuutukset ja kotivakuutus asiakkaan omaan käytössä olevaan asuntoon)
- kulutus- tai joustoluotot
- rahoitusvastike (huomioidaan eläkkeensaajan asumistuessa, haettava ennen alennushakemusta)
- asunto- ja opintolainan lyhennys
- perintövero
- oikeudenkäyntikulut
- kuljetuspalvelujen omavastuuosuudet (vastaa julkisen liikenteen kustannuksia, sisältyy toimeentulotuen perusosaan)
- muut kodinhoitokulut

- omistuksessa olevien asuntojen remonttikulut ja muut mahdolliset kulut, jotka liittyvät omaisuuden ylläpitoon
- yksityisen palveluasumisen vapaaehtoiset ja asumiseen liittyvät pakolliset palvelupaketit

Asiakkaan tulee ilmoittaa ja valmistelijan tulee huomioida muut mahdolliset sosiaali- ja terveydenhuollon maksuihin jo myönnettyt maksunalennukset, maksukatot hakemusta vastaavalle ajalle sekä mahdollinen myönnetty toimeentulotuki. Asiakkaan tulee seurata ja olla tietoinen terveyspalvelujen ja lääkekustannusten maksukattojen täyttymisestä sekä hakeutua tarvittaessa omahoitotarvikejakelun asiakkaaksi.

Asiakkaan tulee hakea Kansaneläkelaitoksesta tarvittavat etuudet (asumistuki, eläkkeensaajan hoitotuki, vammaistuki, ei toimeentulotukea) ennen asiakasmaksun alentamisen tai perimättä jättämisen hakemista.

Arvioitaessa asiakkaan maksukykyä tai vaarantaako maksun periminen henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista, huomioidaan myös puolison tulot ja menot avioliitossa tai avioliitonomaisissa olosuhteissa kotona asuvien pariskuntien kohdalla.

Mikäli henkilöt ovat avioliitossa, mutta asuvat eri osoitteissa (toinen kotona ja toinen esimerkiksi pitkäaikaisessa laitoshoidossa), heillä katsotaan olevan erilliset taloudet. Puolison tuloja ja menoja ei tällöin huomioida asiakasmaksun alentamisen tai perimättä jättämisen laskelmassa.

2.2 Varallisuuden huomioiminen

Asiakasmaksua ei pääsääntöisesti alenneta eikä jätetä perimättä, jos asiakkaalla on yksin tai yhdessä puolison kanssa varallisuutta yhteensä enemmän kuin 7000 euroa säästöinä tileillään ja/tai nopeasti realisoitavana omaisuutena.

Nopeasti realisoitavaa eli rahaksi muutettavaa omaisuutta ovat esimerkiksi osakkeet, rahasto-osuudet, säästövakuutukset ja arvopaperit.

Varallisuutena ei huomioida esimerkiksi hakijan omassa käytössä olevaa asuntoa, loma-asuntoa tai muita kiinteistöjä, joiden realisointi ei yleensä ole mahdollista nopeasti.

2.3 Asiakasmaksun alennuksen laskeminen

Hakijan maksukyvyn laskentaperusteen lähtökohtana on, että tuloista vähennetään menot, jonka perusteella arvioidaan, vaarantuvatko henkilön tai perheen toimeentulon edellytykset tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttaminen asiakasmaksun vuoksi.

Hakijalle määritellään käyttövara alennuslaskelmalle alla olevan taulukon mukaisesti (luvat päivittyvät vuosittain indeksikorotusten mukaisesti). Hakijalle tulee jäädä toimeentulotuen perusosa (v. 2024 yksin asuva 587,71 €/kk) tai pitkäaikaisen tehostetun palveluasumisen vähimmäiskäyttövara (v. 2024 182 €/kk) tai pitkäaikaisen laitoshoidon vähimmäiskäyttövara (v. 2024 122 €/kk) riippuen asiakkaan vakituisesta asuinpaikasta ja palvelusta. Asiakasmaksulaissa on määritelty, miten asiakasmaksut määräytyvät kyseisissä palveluissa.

Jos alennuslaskelma jää negatiiviseksi, maksua alennetaan laskelman osoittaman alijäämän verran. Jos alennuslaskelman tulos on positiivinen, perustetta maksun alentamiseen ei ole.

Asiaksmaksu	Käyttövaran suuruus / kk
Ympäri vuorokautinen palveluasuminen	182 €
Pitkäaikainen perhehoito	182 €
Pitkäaikainen laitoshoido	122 €
Yhteisöllinen asuminen	Kelan toimeentulotuen perusosa (vuonna 2024, 587,71€)
Jatkuva ja säännöllinen kotihoito	Kelan toimeentulotuen perusosa (vuonna 2024, 587,71€)

Kotona asuvan asiakkaan laskelmassa huomioidaan toimeentulotuen perusosa, jolla asiakas kattaa ravintomenot, henkilökohtaiseen ja kodin puhtauteen liittyvät menot, ilman lääkärin määräystä apteekista saatavat lääkkeet ja hoitotarvikkeet, vähäiset terveydenhuoltomenot, virkistys- ja harrastusmenot, puhelimen käyttömenot, vaatteiden osto- ja huoltomenot sekä paikallisliikenteen käyttöön liittyvät menot, autopaikan vuokran, lehtien tilausmaksut sekä muut jokapäiväiseen toimeentuloon kuuluvat menot, esim. polttoainekulut. (Laki toimeentulotuesta § 7a). Mikäli asiakkaalla on puoliso tai alaikäisiä lapsia, huomioidaan kullekin oma toimeentulotuen perusosa Kelan vuosittain määrittelemän toimeentulotuen perusosan mukaisesti perhekoosta riippuen.

Pitkäaikaisessa ympärivuorokautisessa palveluasumisessa tai pitkäaikaisessa perhehoidossa käyttövaralla on tarkoitus kattaa esimerkiksi asukkaan henkilökohtaiset hygieniaimenot, parturi-kampaamomaksut, jalkojenhoitajan palvelut, vähäiset terveydenhuoltomenot (esimerkiksi lääkärin, kotisairaanhoidon ja fysioterapeutin palvelut, sairaala- ja kotisairaalamaksut, silmälasit ja hammashoito), kauppapalvelu, lääkkeet (sikäli kun niitä ei huomioitaisi vähennyksenä asiakasmaksua laskettaessa), paikallisliikenteen maksut, henkilökohtaisten sanomalehtien tilausmaksut, puhelimen käyttömenot, vaatemenot sekä harrastustoiminnan menot.

Jos asiakkaan palvelu vaihtelee kuukauden aikana esimerkiksi sairaalan ja kodin välillä, lasketaan käyttövara vakituisen asuinpaikan/asumismuodon mukaisesti. Niissä tilanteissa, joissa asiakkaalla on riittävästi omaa ja/tai yhteisvarallisuutta puolison kanssa, katsotaan varallisuuden kattavan toimeentulotuen perusosan tai asumismuodon mukaisen käyttövaran asiakkaan itsensä ja mahdollisesti myös puolison sekä alaikäisten lasten kohdalla (katso ohjeen kohta 2.2 Varallisuuden huomioiminen).

Henkilön tai perheen toimeentulon edellytysten tai lakisääteisen elatusvelvollisuuden ei katsota vaarantuvan, jos asiakkaalle jää edellä esitetyn laskentamallin perusteella lakisääteiset tai muut **hyvinvointialueen** erikseen määrittämät käyttövarat.

Jos asiakkaalla on tilapäisiä maksuvaikeuksia, asiakas voi ottaa yhteyttä asiakasmaksujen palvelunumeroon 02 313 1141 (ma-to klo 9:00 - 11:00, linja 1) sopiaukseen maksusuunnitelmasta (kuten eräpäivän siirto tai erääntyneen laskun maksaminen useammassa erässä).